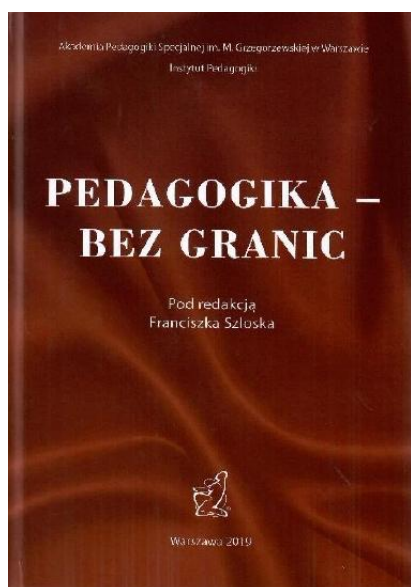

РЕЦЕНЗІЇ

ЦІННЕ ВИДАННЯ – У ЮВІЛЕЙНИЙ ВІНОК ВИЗНАННЯ

(рецензія на книгу «*Pedagogika bez granic*» / pod redakcją Franciszka Szloska. Warszawa: Instytut Pedagogiki Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej, 2019. – 492 s. (Педагогіка без кордонів / за ред. Франтішека Шльосека. Варшава : Інститут педагогіки Академії спеціальної педагогіки імені М. Гжегожевської, 2019. – 492 с.))

Знаковою подією в історії сучасної педагогічної науки є видання книги, присвяченої видатному подвижнику педагогічної науки сучасності Неллі Григорівні Ничкало.

Творення педагогічної парадигми сучасної особистісно-зорієнтованої освіти – це завдання наукової епохи, що визначає розвиток соціального буття на наступні роки. Традиції архетипу педагогічної культури кожної епохи вирізняються певними особливими смислами. Науково-педагогічний доробок доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена Національної академії педагогічних наук України Неллі Ничкало характерний творенням мостів єднання між народами, свідченням чого є нагорода Президента Республіки Польща: за заслуги з розвитку польсько-української наукової співпраці Неллі Ничкало відзначена Хрестом Ордена «За заслуги перед Республікою Польща».

У книзі представлені праці польських науковців, яких пов'язує із Неллею Ничкало багатолітня плідна співпраця, що

базується на творенні системи наукової педагогічної взаємодії і ґрунтується на системі національних архетипів та представляє людиноцентристську педагогіку сучасності в системі глобалізованих суспільних викликів.

Збірник праць має п'ять розділів. Своєрідним прологом є неофіційна частина, що складається із ґрунтовної підбірки цитат польських учених про ювілярку. Науковою влучністю та метафоричністю відзначаються висловлювання таких відомих науковців, як: проф. Франтішек Шльосек, проф. Тадеуш Новацький, проф. Зигмунт Вятровський, проф. Стефан М. Квятковський, проф. Станіслав Качор, проф. Єжи Куніковський, проф. Ян Лацик та ін.

Польські вчені висловлюють радість і гордість від продуктивної унікальної наукової співпраці з Неллею Ничкало. Вагомим здобутком педагогіки без кордонів було окреслення шляхів переходу від епохи технократичного суспільства до епохи гуманітаризації та гуманізації, що стало основою творення нових інноваційних педагогічних технологій, які формують самоцінність знань, розвивають уміння самостійної праці, активної, креативної мисленнєвої діяльності, потреби в постійному саморозвиткові й самовдосконаленні.

Проф. Тадеуш Новацький наголошує, що численні наукові праці Неллі Ничкало характеризуються довершеними знаннями найсучасніших тенденцій розвитку педагогічної науки, досконалою орієнтацією у складній системі ефективної педагогічної співпраці польського та українського народів, що заклало основу здійснення переходу від знаннєво-орієнтованої (традиційної) до особистісно-орієнтованої (інноваційної) парадигми освіти.

Проф. Зигмунт Вятровський захоплено підкреслює той факт, що Нелля Ничкало завжди готова відкласти важливі справи, яких чимало у її надзвичайно насиченому житті, щоб прийти на допомогу друзям у різних куточках світу. Професор вважає, що вірець Іоанна Павла II для неї став унікальним прикладом і мав визначальний вплив на формування її особистості – Людини-педагога з великим серцем.

Світова педагогічна система зазнає нині великої трансформації щодо утвердження моральних цінностей. Проф. Богуслав Шліверський звертає увагу на той факт, що завдяки науковій діяльності Неллі Ничкало, передусім культурі її мислення, вдалося подолати кордони, краще пізнати й зрозуміти один одного, а також організувати спільну педагогічну діяльність для всезагального блага. Великою є заслуга та особистий внесок Неллі Ничкало в підготовку нового покоління науково-педагогічних академічних кадрів.

Дискурс українсько-польської наукової співпраці дозволяє перейти на якісно вищий рівень осмислення педагогічного поступу в системі творення духовних цінностей сучасності. Проф. Стефан М. Квятковський висловлює подяку Неллі Ничкало за її активну участь у розвитку польської педагогіки. Результатом багаторічної співпраці є численні публікації та видання збірників наукових праць, проведення міжнародних конференцій і семінарів, спільних досліджень у царині професійно-технічної освіти та освіти вчителів, підтримка молодих учителів з України й Польщі в їх академічному зростанні.

Творчий діалог у системі науково-педагогічного дискурсу є складним, полісемантичним і поліфункціональним явищем. Проф. Станіслав Качор зазначає, що співпраця українських і польських освітян є важливим інструментом створення освітнього майбутнього українського та польського народів. На прикладі дискурсу творчої взаємодії українських і польських педагогів можна говорити про розширення різновидів наукового діалогу, що стає основою продуктивної співпраці. Це є завданням для наполегливої діяльності багатьох поколінь. Нелля Ничкало взяла на себе таку місію, скрупульозно провадить її з великою мужністю, яка базується на мудрості, життєвому досвіді та глибокому розумінні реалій сьогодення.

У системі науково-педагогічної творчої комунікації українського та польського народів активізуються глибинні пласти міжчасового діалогового дійства, який має поліфонічний характер. В основі цього діалогу є одночасна присутність аналітика та інтерпретатора. Проф. Єжи Куніковський

підкреслює, що Нелля Ничкало є високим авторитетом для всіх, чудовою людиною та взірцем надзвичайної скромності, працьовитості й вимогливості до себе. Унікальною її рисою є наполегливість і готовність допомагати іншим.

Багаторічна невтомна праця Неллі Ничкало стала запорукою значних досягнень: у результаті тісної співпраці польських і українських педагогів сформована система відкритого педагогічного комунікативного простору, де є постійна потреба у взаємній науковій присутності. Проф. Ян Лащик, осмислюючи свою співпрацю з Неллею Ничкало, наводить поняття опікуна, зміст якого розкрив у минулому столітті видатний польський філософ Тадеуш Котарбінський: «Опікун тоді надійний, коли можна йому довіритися ..., він буде надійним захисником і опорою у важких обставинах». Той, хто знає професора Неллю Ничкало, не сумнівається, що зміст цього визначення добре характеризує її особистість та ставлення до інших людей.

Методологія педагогічної моделі наукового мислення Неллі Ничкало дозволяє виокремити духовно-екзистенційну модель діалогової педагогічної взаємодії українського і польського народів. Проф. Уршуля Єрушка та проф. Тереза Яніцка-Панек висловлюють велику вдячність і захоплення високою професійною компетентністю Неллі Ничкало, яка відображається у її лідерських і управлінських якостях. У своїй активній цілеспрямованій діяльності вона вміло поєднує теоретичний і практичний аспекти управління різноманітністю людських ресурсів з урахуванням індивідуальних особливостей кожної людини, її віку, рідної мови, етнічної приналежності, місця проживання, освіти та професійного досвіду.

Духовний сенс педагогічної взаємодії, за переконаннями Неллі Ничкало, виникає й існує в діалозі між особами як нескінченний рух до трансцендентності, де формується орієнтація розуму на взаєморозуміння. Значні досягнення Неллі Ничкало охоплюють також співпрацю з багатьма польськими університетами та гуманітарними науково-дослідними центрами. У розділі «Професор Нелля Ничкало – педагог двох народів» подано характеристики академіка, що стосуються досягнень у сфері співпраці між представниками педагогічної науки обох

сусідніх країн. Проф. Франтішек Шльосек згадує, як у 1996 році Нелля Ничкало стала консультантом його докторської дисертації. У результаті цієї співпраці проф. Ф. Шльосек дійшов висновку про те, як українські педагоги окреслюють визначальні засади педагогічної науки. Крім того, він мав можливість ознайомитися з культурою та традиціями чарівно красивої держави – України.

Мачей Танась відзначає величезний духовний потенціал Неллі Ничкало, її готовність підтримувати інших. Відома вчена наділена високим рівнем ораторської майстерності, читає захоплюючі лекції в наукових та освітніх інституціях України і зарубіжжя, як доповідач бере участь у багатьох міжнародних і національних наукових форумах, конгресах, симпозіумах і конференціях. Нелля Ничкало налагодила партнерські наукові зв'язки з багатьма дослідниками зарубіжних країн, сприяє налагодженню наукового діалогу між ученими різних країн, зокрема Польщі.

Дорота Янковська зазначає, що такі люди науки як професор Нелля Ничкало працюють на благо освіти шляхом проведення ретельних теоретичних досліджень, глибоких емпіричних розвідок, публікації результатів теоретико-експериментальної роботи та представлення їх у наукових дискурсах. Зрештою, мало хто здатний перетворити ці дискурси на справжній науковий діалог, як це робить Нелля Ничкало. Професорка є справжнім майстром діалогу, завдяки чому вона руйнує бар'єри, перетинає кордони та об'єднує однодумців навколо себе. Нелля Ничкало надихає і заряджає всіх своєю енергією, що викликає бажання діяти разом із нею, пробуджує віру в сенс та успіх ініційованої нею співпраці.

Чеслав Плевка пишається тим, що йому пощастило на своїй життєвій дорозі зустріти таку чудову людину, як професор Нелля Ничкало. Учений захоплюється її науково-педагогічними здобутками, наголошуючи, що повагу до неї викликає людяність, що асоціюється з почуттям гідності.

Важливою складовою монографії є звернення та побажання, надіслані професорові Неллі Ничкало від голови Комітету педагогічних наук Польської академії наук проф. Богуслава Шліверського, його першого заступника проф. Стефана

М. Квятковського, Нестора польської педагогіки праці – проф. Зигмунта Вятровського та багатьох інших ректорів, проректорів, деканів і відомих польських педагогів.

Частини II «Показники змін у відкритому освітньому просторі», III «Детермінанти компетентностей сучасного навчання чи освіти», IV «Проблеми виховання та навчання в умовах цивілізаційних, культурних і технологічних змін», V «Праця як цінність, предмет дослідження і практична діяльність» охоплюють роботи авторів, які мали можливість співпрацювати з Неллею Ничкало.

Наукові матеріали є актуальними, висвітлюють сучасне бачення змін в освіті (Ян Лащик «Освіта в період змін», Мачей Танась «Про наслідки інформаційно-комунікаційних технологій для освіти», Стефан М. Квятковський «Професійна школа майбутнього»). На важливості поєднання знань і праці, ефективності освіти наголошується у статтях Зигмунта Вятровського «Знання і праця як стратегічні детермінанти освіти у XXI столітті», Йоланти Шемпрух «Професійне вдосконалення сучасного навчання». Дослідники також порушують надзвичайно важливу для сучасного освітнього простору проблему цінностей (Єжи Куніковський «Проблема цінностей у повсякденному житті та науці», Тадеуш Александер «Мудрість як андрагогічна категорія»). У цих статтях висвітлено питання, пов'язані з багатовекторними науково-педагогічними напрямками сучасної української та польської педагогічної науки.

Як свідчать наукові рефлексії польських науковців щодо особистості Неллі Ничкало, її педагогічна компетентність дозволяє сформувати міцну мотиваційну основу професійної діяльності. Власне людиноцентрична педагогіка більше, ніж будь-яка інша сфера дослідження глибокого внутрішнього світу людини, забезпечує постійну соціальну стійкість у системі міжнаціональних відносин, відносин людини і суспільства, людини і сфери професійної діяльності.

Загалом тематика представлених робіт засвідчує підвищений інтерес до питань освіти, науки, професійного розвитку. Саме тому ця книга має знайти вдумливих читачів, які б сприяли утвердженню гуманістичних цінностей у сучасному

технологічному суспільстві. Ознайомлення з працями польських учених буде корисним для широкого кола читачів – для всіх, хто цікавиться питаннями сучасного стану педагогічної освіти.

*Микола Зимомря, Ірена Андрошук,
Ольга Баніт, Марія Якубовська*